download unter www.zobodat.at

A pozsonyi Ferencz József gyermekkórházban 1894. évi okt. 2-ától a mai napig kezelt diphteriában szenvedett betegekről.

Dr. Mergl Ödőntől, a Ferencz József gyermekkórház osztályos orvosa.

Midőn nagyérdemű elnök urunk felszólítására városunkban a diphteria elleni gyógysavó alkalmazása óta a Ferencz József gyermekkórházban ápolt roncsoló toroklobban szenvedő betegeimről beszámolni készülök, előre is arra kérem a tisztelt egyesületet, ne kivánjanak tőlem klinikailag kimerítő jelentést; az ehhez szükséges orvosi személyzet és vizsgálati eszközök hiányában, csak arról számolhatok be, mit magam, legjobb belátásommal észlelhettem, a mit pár nap alatt összeállíthattam.

1894. évi október hó 2-ától a mai napig 107 roncsoló toroklobban szenvedő beteg vétetett fel kórházunkba; ezek közül 87 esetnél alkalmaztuk a gyógysavót, 20 esetben, részint serum hiánya, részint pedig az esetek könnyűsége miatt, de oly esetekben is, hol a beteget haldokolva hozták, serumot nem használtam, nem akarván ily esetek befecskendezése által a kóresetek lefolyására irányuló megfigyeléseimet zavartatni.

Előre bocsátom, hogy az esetek túlnyomó része csak klinikailag, kevesebb bacteriologice és kórisméztetett; így tehát tiszta diptheriát és kevert infectión alapuló eseteket szét nem választok.

download unter www.zobodat.at

Nem szerint kezeltetett:

	59 fiú	48 lány,	összesen 107
ezek közül gyógyult	40	28	68
meghalt	19 „	20 „	39.

Mint nem antitoxinnal kezelt beteg további kimutatásomból elmarad:

gyógyult	8 fiú	3 lány,	összesen 11
meghalt	5 „	4	„ 9

úgy hogy következő táblázatos korszerinti kimutatásomban már csak 87, azaz 46 fiú és 41 lányról referálok, kik majd mind kizárólag gyógysavóval kezeltettek. kevésnél ungt. hidrarg. cin. bedörzsölések és néha belső szerek is alkalmaztattak.

1 évesig volt	6 fiú	2 lány,		összesen 8	
1— 5 évig	31	28		59	
6—11	9 „	11 „		„ 20	
összesen	46 fiú	41 lány,		összesen 87	Ezek közül:
gyógyult 1 évesig	3 fiú	1 lány,		összesen 4	50%
1 — 5	21	15		36	61%
6—11	8 „	9 „		„ 17	93%
összesen:	32 fiú	25 lány,		összesen 57	65½%
meghalt 1 évesig	3 fiú	1 lány,		összesen 4	50%
1— 5	10	13		23	39%
6—11	1	2 „		3	7%
összesen:	14 fiú	16 lány,		összesen 30	34½%

A kór lokalizációját illetőleg 40 esetben gégediphteria, 6 esetben rhinités s 41 esetben a mandolák és környezetének lobja volt a tulnyomó, ezekből 12 septikus jellegű.

A betegek kezelésére elhasználtam 29 III sz.; 15 II sz. 16 I sz. Behring-féle és 38 adag Roux-féle gyógysavót utolsó időben már 24 adag honi serumot is; össszesen tehát 122 adagot.

download unter www.zobodat.at

A befecskendezéseket rendesen a hasfalak bőralatti kötőszövetébe eszközöltem, aether és 5% carbololdattal történt pontos lemosás után, közönséges 10 kcm. ürtartalmu asbest fecskendővel, a beszúrás helyét salicylos sparadrappal későbbi fertőzéstől megóvtam.

Minden beteg felvétele alkalmával kapta az injectiót, ha 24 óra mulva láza nem csökkent, ismételtetett s igy 1 esetben a beteget 4-szer, 5 esetben 3-szor, 22 esetben 2-szer s 59 esetben 1-szer injiciáltam.

87 serummal kezelt betegem ápolási napjainak összege 891, igy tehát egy betegre körülbelbelül 10 ápolási nap esik, volt azonban sok, ki 20 napnál tovább, egy pláne, ki 36 napig ápoltatott.

Betegségük első és második napján kórházba került 46 gyermek; közülük elhalt 10, 22% míg a kesőbb felvételre került 41 gyermek közül 20-at 50% kellett elvesztenem.

Az injectiók után a beteg közérzete rendesen javult és hőmérséke leszállt, habár volt több eset, mikor Roux-féle de honi serum alkalmazása után is 1—2 óráig tartó hőemelkedést észlelhettem összesen 6 esetben, fehérnyét a vizelletben, de mindannyiszor vér nélkül, 27 esetben, míg az injectió helyének közvetlen környékére szorítkozó kiütéseket nem láttam, innen kiinduló, csalánküteghez és különösen a törzsre kiterjedő, vörhenyhez hasonló exanthémat 18 esetben megfigyelhettem, előbbit a második napon, utóbbit 4—6. napon.

Izületi bántalmakat Cyanosist, hányást, avagy a székletétel rendellenességeit, hüdéseket végtagokon és szemen nem észleltem; míg szívbénulás se gyakrabban, se ritkábban nem fordult elő, mint más gyógymód alkalmazásával.

A mi a serum helyi hatását illeti, rám szinte azt a benyomást tette, hogy az injectiók után torokdiptheriánál a mandolákon a lepedék hamarább demarkálódik mint bármely más kezelésnél s hamarább is leválik, habár néha az álhártya terjedését is észlelhettem; a gége diphtheriát illetőleg pedig rám azt a benyomást tette, hogy az injektiók által ugyan a műtéti beavatkozás nem kerülhető el de ezen esetek, értem az intubáltakat, az antitoxin alkalmazása óta sokkal jobb prognosist engednek mint azelőtt.

download unter www.zobodat.at

Mielőtt tovább mennénk, még kell, hogy számszerint kimutassam a műtett eseteket és az ezeknél elért eredményeket.

Fenti 87 betegnél 33 esetben kellett intubatiót végeznem még pediglen:

	1	évesig	2	fiú,	2	lány, összesen	4	
	5		9		14		23	
	11	„	4	„	2	„ „	6	
		összesen	15	fiú,	18	leány, összesen	33	
ezek közül	1	évesig	1	fiú,	2	leány, összesen	3	75%
gyógyult	5		6		6		12	52%
	11	„	2	„	1	„ „	3	50%
		összesen:	9	fiú,	9	leány, összesen	18	55%
meghalt pedig	1	évesig	1	fiú,	0	leány összesen	1	25%
	5		3		8		11	48%
	11	„	2	„	1	„ „	3	50%
		összesen:	6	fiú,	9	leány, összesen	15	45%

Engedjék meg tisztelt uraim, hogy erre vonatkozólag pár kórtörténetet röviden előadhassak. Bartos Irma 1 éves, felvétetett 1894. deczember hó 27 angina et laryngitis diphtheritica diagnosissal délelötti 10 órakor, betegsége 2. napján. Mindkét mandolán és uvulán vastag álhártyák, a nyakmirigyek duzzadtak, nehéz légzés, juguláris és epigastrikus behúzódások mellett a gyermek cyanotikus, bágyadt, délelőtti $^1/_2$11 órakor láttam a beteget temperaturája 38·7 volt, rögtön intubáltam s I. sz. Behring féle serummal injiciáltam, légzés utána szabad. hőmérséke estig 40·5-re szállt, éjjel 12 órakor a tubus elé fekvő állhártya az extubatiót szükségessé tette.

28/XII. d. e. $^1/_2$ 10 órakor 38·9. temp. mellett reintubatio és ismét I. sz. Behring féle serummal injectió. — Délután a mandolán és lágy szájpadláson az állhártyák demarkálódtak hőmérsék 40.6. Extubatio délutáni 5 órakor.

29/XII. d. e. $^1/_2$ 10 órakor ujra intubatio, temperatura 37·7, d. u. $^1/_2$ 5 órakor extubatio, temperatura 39.

30/XII. d. e. hőmérséke 37.2. d. u. 4 órakor 39.1 hőmérséknél újra kellett intubálnom $^1/_2$ 6 órakor azonban a

download unter www.zobodat.at

beteg a tubust kiköhögte terjedelmes állhártyával párosulva, hőmérséke emelkedett 40·5, ezen időtől fogva légzése szabad, a mirigyek daganata megszünt, a torka tiszta, a tüdőben azonban bronchitis tünetei észlelhetők; a beteg hőmérséke ezentúl reggel majdnem rendes míg este felé a láz napról napra alább szállt január hó 11-én gyógyultan hagyta el a kórházunkat. Inf. Senegae és általános bepakkolások voltak a további kezelés. A gyermeket az egész idő alatt anyja szoptatta.

Reisl Anna 8 éves, betegsége 8. napján vétetett fel, 1895. deczember hó 31-én műtét végett. d. u. $^1/_2$ 1 órakor diagnosis: laryngitis et angina dipht. septica. Intubatio a fulladozó betegen, légzése erre szabadabb, 1 adag Roux-féle serum, hőmérséke 40·1 érverése 140, belsőleg natr. salicyl és bepakkolások 2 óránkint. 1896. január 1-én d. e. 11 órakor; kiköhögte a tubust, hőmérséke 38·9. érlökése 160. Délután 5 órakor reintubatio 7 órakor második injectio. temp. 39.2. január 2-án d. e. 10 óra: harmadik injectio 38·7. hőmérséknél; a mandolákon az álhártyák részben leváltak, délután 4 órakor nehéz légzés miatt extubatio, mire a beteg egy 14 czentiméternyi álhártyát kiköhögött, mely a bifurcatioig terjedő légcsőnek mását képezte, hőmérséke 40·2. érverése 160, a beteg ezentúl bágyadt légzése ugyan szabadabb: január hó 3. d. elött 10 órakor kimerülésben elhalt.

Marecsek Aloisia 2 éves, felvétetett 1896. márczins 8-án laryngitis diphth. diagnosissal, betegsége 3. napján. A mandolákon kevés lepedék, légzése nehéz, mirigyei nem dagadtak, dél elött 10 órakor Roux féle serum 37·7 temp.-nál, délután 10 órakor nagyfokú cyanosis miatt intubatio, hőmérséke 40·1.

9/III. d. e. 38.7 este $^1/_2$ 8 óra 40°, 2. injectio.

10/III. reggel $^1/_2$ 3 extubatio 36·4.; reg. 6 óra intubatio, utána hőemelkedés 38·4-ig. este 39.

11/III. reg. 7. extubatio. 38.4 foknál; 10 órakor intubatio és 2. injectio; ezen időtől fogva hőmérséke csökkent.

12/III. reg. 7 extub. d. e. 10 órakor intub. d. u. 3 óra kor kiköhögte a tubust, 6 órakor reintubatio. Márczius 19-ig 5-ször megkisérlettem az extubatiot, de mind hiába, e napon

download unter www.zobodat.at

d. utáni $^1/_2$ 5 órakor 231 $^1/_2$ órai intubatio után, az extubálás lehetetlen volta miatt, a reggel óta ujra lázas betegen, decubitus elkerülése végett, nagy nehezen tracheotomiát végeztem.

20/III. Délelött lázas. délután láztalan, mint előbb a tubust, most a canulét nem lehetett eltávolitanom, esténkint néha 38·5 ig emelkedő temperaturáknál a beteg mindinkább elgyengült s aprilis 14. éjjel 11 órakor canülével meghalt.

A műtét ejtette seb szépen gyógyult, lepedék rajta sohsem mutatkozott.

Mikóczy Irén $1^1/_2$ éves 96. október 1. felvétetett laryngitis és angina diphtheritica diagnosissal, délutáni $^1/_2$3 órakor betegsége 2. napján. Felvétele után azonnal intubatio és injectio honi serummal, hőmérséke 38·1 volt, éjjeli $^1/_2$12 órakor extubatióra volt szükség, október 2-án reggel $^1/_2$ 3 óra kor sikertelen intubatio közben alélt; — minek utána azonban a szivműködése meg nem szünt s mesterséges légzés s hideg mosások eredménytelenek voltak, egy magam két metczéssel tracheotomiát végeztem, mire $^1/_2$ órai mesterséges légzésre a gyermek magához tért, ezentúl rendes lefolyás, október 7, a canület bedugaszoltam, október 8 án pedig eltávolíthattam. Október 12-én sebe begyógyult s egészségesen elbocsátatott.

Fenti 33. intubált esetnél összesen 86-szor végeztem intubatiót még pediglen:

1	esetben	11-szer
1		7-szer
1		6-szor
5		4-szer
3		3-szor
11		2-szer
11	„	1 szer

legrövidebb ideig $^1/_2$ órán át, legtovább 231 óráig feküdt a tubus, betegenkint átlag 45 óráig, mütétenkint pedig 17 $^1/_2$ óráig. (Bókai kimutatása szerint előbb 79 óráig, ma meg 61 óráig.) 4 esetnél utólag tracheotomiát végeztem, ezek közül csak az előbb említett Mikóczy Irénke felgyógyult. Kellemetlen eseményként a műtétnél két esetben szívbénulást észleltem, egyszer intubatio közben, egyszer meg közvetleuül a megejtett tracheotomia után.

download unter www.zobodat.at

Áttekintés végett felemlitem, hogy a 20 nem injiciált esetnél 8 betegen végeztem intubatiót, még pedig

	5 flu,	3 leány,	összesen 8	
közülök gyógyult	1	1	2	25%
meghalt	4 „	2	6	75%

1 esetben folytatólag tracheotomiára került a nélkül hogy ezáltal elhalálozását kikerülhettem volna.

Ezen esetek közül tekintettel az intubatio kérdésére tán nem érdektelen.

Dombos Lajos 8 éves kórtörténete, ki 1894. deczember hó 4-én angina et laryngitis dipht. diagnosissal felvétetett műtét végett. Savónk nem volt, igy tehát Kali chloricum és ungt. hydrarg. cin. bekenésekkel kezeltetett. 4/XII. d. e. 10 intubatio d. u. 4 óra 38·5. este 38.7.

5/XII. d. e. 39·7. bőr alatti emphysema, a gyomor tája fölött. d. u. 38·5. 6/XII. d. e. 11. extubatio. 39·2, d. u. 38·5. 7/XII. d. e. 37·8, d. u. 38·3. 8/XII. d. e. beteg fájdítja mellét t 38·2, reintubatio; sternum fölött tojásnyi daganat. d. u. 38·4. 9/XII. a daganat nagyobb, pépes tapintatú, 10/XII. d. e. 10 extubatio a daganat fölött a bőr lobosodott. 11/XII. a daganat helyén fluctuatio (mediastinitis suppurativa), 12/XII, tompulat a mell kőzepén s bal oldalán a daganat fluctuál, crepitatio érezhető 13/XII. pericarditikus és pleuritikus dözszőrejek, 14/XII. d. e $^1/_2$10 exitus, állandóan 39° körüli hőmérsékénél. A boncolásnál a mellcsont fölött egy körülbelül tyúktojásnyi, a bőr alatti kötőszövetben elterjedő, tiszta genynyel telt tályog találtatott, melynek alját a mellcsont szabadon fekvő, egymástól elvált részei képezték; pericarditis és pleuritis acután kívül a légcső és gége nyákhártyája kissé felazult, rendes vérbőségű és rajta csak egy krajczárnyi területen, rostonyás lepedék találtatott.

Decubitus a gége és légcsőben nem volt, alkalmasint tehát, csak csekély sérülése a gége nyakhártyájának volt kapuja a gyomor táján észlelt bőr alatti levegőnek és genyedést okozó bakteriáknak.

Igy tehát az általános és specialis megfigyeléseim közül a legfontosabbakat tán felemlitve a diptheria elleni gyógy-

download unter www.zobodat.at

savú hatására vonatkozólag első sorban, a gyógyeredmény százra való viszonyát kell, hogy közelebb vizsgáljuk.

Az összes 87 beteg közül gyógyult 57 mi %-ekben kifejezve csak 65½% megfelelne a halálozások 34½ százalékával szemben, ha azonban meggondoljuk, hogy kórházba túlnyomólag csak nehezebb esetek kerülnek s hogy, mintegy ennek bizonyitékául, a felvett betegeknél 33 esetben, mi 38 százaléknak megfelel, műtétre volt szükség, ezen aránylag nagy halálozási százalék egészen más szinben tünik fel, különösen, ha következő statisztikai adatokkal összehasonlítjuk, melyeket városi tiszti főorvos urunk volt oly szives átengedni.

1881—1890 tehát 10 év alatt volt Pozsonyban 803. beteg, közülök meghalt 432 = 54%

1891-ben	87 beteg	44 halottal	51%	
92	274	110	40%	
93	188 „	92 „	49%	
94 november hó 1-ig, levonva a kórházban gyógysavóval kezelt 10 gyermeket, 211 beteg 93 halottal 44%.				

Ezzel szemben, megint csak különös tekintettel a műtett esetekre — hisz kórházunkon kívül az országos kórházba került pár eseteket kivéve, alig hiszem, hogy műtét végeztetnék, — az elért 34½ halálozási százalék már eredménynek nevezhető; igy aztán érthető az is, hogy 1894-ben az összes halálozások diphteria folytán, (habár csak okt. hava óta serum került alkalmazásba) Pozsonyban a megbetegedések 27%-át, 1895 ben 25%-át, s 96-ban mai napig szinte csak 26 százalékát tették ki — a diphteria elleni gyógysavó hatása itt is, ott is szembetünő. A gyógysavó használatának megkezdéseig kórházunkban előfordult betegek adataival nem igen szolgálhatok, mert 1892-ig alig 4—5 beteg került évenkint gyógykezelés alá; 93-ban csak, a mikor a roncsoló toroklob elleni óvintézkedések a miniszteri rendelet alapján városunkban is foganatosittattak, vétettek fel tömegesen ily betegek, úgy, hogy az évben 60 beteg ápolásba kerül; meghalt közülök 29, 50% 1894-ben 116, 47 halottal, mi ha a 17 serummal kezelt esetet 5 halálo-

download unter www.zobodat.at

zással, levonjuk42%-nak megfelelne; a mai 34½%-kal szembe állítva, szinte látjuk a serum jó hatását.

Igaz ugyan, hogy nálunk is, úgy mint egész középeurópában 1892-ben roncsoló toroklobban a megbetegedések száma tetemesen növekedett, mert mig az előző években városunkban a kóresetek száma 50 és 100 között ingadozott, 890-ben **36**, 91-ben **87**, 92-ben **274**; 93-han **188**, 94-ben **295** számokat elért; már 95-ben 104-re, 96-ban deczember 1-ig 58-ra csökkent, úgy hogy nem alaptalannak mondható azon felfogás: mintha az utolsó években középeurópában uralkodó pandemia szünő félben volna; az epidemiologia tanusága szerint pedig minden járvány vége felé az esetek enyhébb lefolyásúak. Gottstein, Soerensen, Healy, hazánkban Purjesz a járvány ezen szünésében látják a halálozási arányszámok csökkenésének nyitját; no már engedjék meg, hogy ezt, tekintettel az esetek klinikai lefolyására, itt Pozsonyban kétségbe vonhassam; nálunk utolsó időben nem csak, hogy az esetek nem voltak enyhébbek, sőt ellenkezőleg, én súlyosaknak találtam az esetek legnagyobb részét.

Azt állítják, hogy 12 éve már csökken a roncsoló toroklob intensitása, csak az utolsó években szökkent fel egy kissé; s mind annak daczára 10 évvel ezelőtt is, ép ugy mint 94-ig a halálozási arányszám 50 körül ingadozott, 94 óta tapasztalt csökkenése így aztán nem a serum következménye, hanem a szünő epidemiának tudassék be?

Azt is állítják, hogy azelőtt az esetek be nem lettek jelentve s igy köztudomásra nem jutottak, másutt megengedem, de nálunk Pozsonyban azelőtt is be lettek jelentve még pediglen pontosan, sőt ellenkezőleg, ha, mondom: ha, elhallgattatnak esetek, ép csak 93 óta találhatnánk rá okot — a bejelentés a felekre nem épen kellemes következményeinek elhárításában. Ha tehát megengedném, hogy nálunk is esetek eltitkoltattak, ez csak a serum therapia mellett szólna!

A serum therapia ellenségei, majdnem mind, mégis csak megengedik, hogy az antitoxinnak van hatása; mert kimutatásaikból eddigelé még nem vehettem ki azt, hogy, míg ők betegeiket serummal kezelték, több halt volna meg mint más gyógymódnál, csak egynehány, mint Wachsmuth, Tordeus,

download unter www.zobodat.at

említi fel, hogy saját therapiájával jobb eredményeket ért el, de ezek adatait eddig még nem erősitette senki; ha tehát több halálesetük nem volt s orvosi szempontból nem nihilisták, megengedik, hogy a serum a kór lefolyását befolyásolja! S most már, ha a gyógysavóval nem is érnénk el jobb eredményt, mint régibb szereinkkel, nem-e óriási jótétemény betegeinkre, azok környezetére és ránk is; mikor kis betegeinket nem kínozzuk ecsetelésekkel s ezek ennek következtében szivesebben látják orvosukat?

Hagyjuk további ellenvetésüket, nem akarok szóllani Purjesz azon állításáról, hogy a helyi kezelés nem alkalmazása oka a jobb eredménynek, arról sem. hogy állítólag halált okozott volna a gyógysavó; hogy a hüdéseket szaporítja, a veséket túlságosan irritálja, (Monti szerint concentrált savó alkalmazása mellett még a kis fokú albuminuria is elkerülhető) s mind arról, mit helyenkint alapos megfigyelések, de néha teljesen ok nélkül a gyógysavó ellen felhoznak; — magam arra a meggyőződésre jutottam s hiszem, hogy tisztelt kartársaimmal egyetértek, ha azt mondom hogy:

a serum a diptheria kórlefolyását befolyásolja, még pediglen kedvezőbben mint eddigi szereink! ha meg is engedem hogy azon esetekben, hol septikus tünetekkel lép fel, tán más szer által, vagy más szerrel kombinálva (Streptococcusserum) jobb eredményt érhetnénk el.

Kellemetlen mellékhatásai eltünőek kedvező tulajdonságai mellett — s remélhető, hogy az antitoxin készítési módjának javítása által teljesen elkerülhetők lesznek.

Különösen azonban kiszeretném még emelni a serum tagadhatatlan jó hatását az O Dwyer-féle intubationál; míg azelőtt intubátiónál legjobb esetben 20—25% gyógyeredményt értek el ma majdnem háromszor akkora, s csak ma tudjuk teljesen méltányolni ezen csekély beavatkozás nagyszerűségét; a már, már haldokló gyermekeket minden véres beavatkozás nélkül fentartjuk addigra, míg a gégét és légcsőt elzáró álhártyák leválnak s így a légzési utak újra szabaddá váltak; míg azelőtt gége diphtheriában szenvedő betegeknél, legyünk csak őszinték!

download unter www.zobodat.at

ıkább csak, ut aliquid fieri videatur hánytatót adtunk, s a ellett, részint assistencia hiányában, részint, emlékezve a racheaotomiának diphtheriánál tapasztalt szomorú eredmé-yeire — hány sebészünk volt ki diphtheriánál egyáltalában em operált — a legiszonyatosabb légszomjban vergődő kis etegeinkre „non possumus“ önbiztatással keresztet vetettünk; sebészet haladása és geniális orvosi szak-érfiak oda vitték, hogy ma már ily bete-eink 60 százalékát a kegyetlen halál kar-aiból kirántva megtarthatjuk az emberi-égnek, s ezt O Dwyer és Behring Rouxnak öszönhetjük.

Pozsony 1896. deczember hó 2-án.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: Verhandlungen des Vereine für Naturkunde zu Presburg

Jahr/Year: 1897

Band/Volume: NF_9

Autor(en)/Author(s): Ödöntöl Mergl

Artikel/Article: A pozsonyi Ferencz József gyermekkörliäzban 1894. övi okt. 2-ätöl a mai napig kezelt diphteriäban szenvedett betegekröl 118-128